

A woman with a serious expression stands in front of a weathered, corrugated metal wall. She is wearing a vibrant sari with a red, yellow, and white pattern. The wall behind her shows signs of rust and wear, with a small, dark, irregular mark on the left side. The overall tone is somber and urgent.

NAAR EEN DELTAPLAN KLIMAATSTEUN VOOR ONTWIKKELINGSLANDEN

Nederland voert Klimaatakkoord
van Parijs nog steeds niet uit

OXFAM Novib

© Mees Vondane

Nu al worden ontwikkelingslanden direct geconfronteerd met de zware gevolgen van klimaatverandering. Oogsten falen door droogte of juist door overstroming, huizen en infrastructuur raken beschadigd door steeds heviger cyclonen. Klimaatverandering is, samen met conflict, de belangrijkste oorzaak van de wereldwijd toenemende honger.

Op dit moment beschikken arme landen over onvoldoende kennis en geld om zich tegen de gevolgen van klimaatverandering te wapenen. Tijdens het Klimaatakkoord van Parijs (2015) is daarom afgesproken dat rijke landen de arme landen steunen bij hun 'klimaatadaptatie'. Toch blijft de financiële tegemoetkoming voor adaptatie in ontwikkelingslanden nog steeds achter. Ook de financiering voor bij schade en verlies als gevolg van klimaatverandering blijft tekortschieten. De huidige bijdrage van Nederland is ontoereikend.

Om het Klimaatakkoord van Parijs ten uitvoer te brengen zullen wij onze bijdrage aan internationale klimaatfinanciering stevig moeten opschalen. Om ook op de lange duur substantieel grotere bedragen voor ontwikkelingssteun vrij te maken is een Deltaplan Klimaatsteun onontbeerlijk. Nederland kan daaraan bijdragen door vanaf 2020 op zijn minst te voldoen aan haar 'fair share' van €1,25 miljard per jaar aan klimaatsteun. Hiervoor moet €130 miljoen extra worden

uitgetrokken. Dit bedrag moet volledig ten goede komen aan klimaatadaptatie. Met ingang van 2020 moet een nieuwe doelstelling geformuleerd worden voor publieke gelden voor klimaatadaptatie – waarbij giften de voorkeur hebben boven leningen.

Nederland moet ophouden private investeringen op te tellen bij de financiering voor klimaatsteun. Dit is cruciaal, omdat deze investeringen niet ten goede komen aan klimaatondersteuning voor de armste mensen. Vanaf 2025 is er structureel meer financiering nodig voor adaptatie in de ontwikkelingslanden. Het is daarom onvermijdelijk dat Nederland nieuwe financiële instrumenten moeten inzetten om voldoende klimaatsteun uit de publieke sector te genereren.

HOOFDSTUK 1

KLIMAAT IS OVERAL

Klimaatverandering staat hoog op de agenda. De media brengen week na week nieuwe verhalen over extreem weer – hittegolven in Nederland of India, toenemende bosbranden boven de poolcirkel of in de Amazone, hevige regenval in Mozambique, aanhoudende droogte in Somalië. Ook de geleidelijke klimaatverschuivingen worden steeds meer zichtbaar – zoals de toenemende droogte in het zuiden en oosten van Nederland. Het wachten is op de intrede van de malariamug in ons land.

KLIMAATADAPTATIE IN NEDERLAND

In Nederland weten we hoe we onze ruimtelijke inrichting aan moeten passen aan de grillen van de natuur. Naar aanleiding van de Watersnoodramp in 1953 – overigens niet veroorzaakt door klimaatverandering – werd een Deltaplan opgesteld om het land beveiligen tegen overstromingen vanuit zee. Miljarden werden geïnvesteerd in de verhoging van dijken, aanleg van dammen en ingenieuze waterbouwkundige werken. Wereldwijd oogsten we daarmee nog altijd bewondering.

Het woord Deltaplan is sindsdien niet meer uit onze taal weg te denken. Naar aanleiding van gevaarlijk hoog water in de Rijn en Maas in 1995 werd het Deltaplan Grote Rivieren ontwikkeld. Tegenwoordig hebben we ook een Deltabeslissing Waterveiligheid¹ en een Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie². Een delta-commissaris³ ziet toe op de samenwerking tussen de verschillende overheidslagen en zorgt voor voldoende budget om onze voeten droog houden. Daarnaast hebben we nog een Nationaal Hitteplan⁴ en een droogteplan⁵. Kortom, in Nederland zullen we niet snel overvallen worden door de gevolgen van klimaatverandering – al zijn er misschien gevolgen die we nu nog niet voorzien.

KLIMAATAKKOORD IN NEDERLAND

Eén van de belangrijkste ambities van het kabinet Rutte III was een Klimaatakkoord met relevante maatschappelijke partijen. Vergeleken met de stappen die de politiek het afgelopen decennium zette, ligt er op dit moment ligt er een betrekkelijk ambitieus akkoord. Een aantal cruciale onderdelen ontbreekt echter. Onder meer Greenpeace, Milieudefensie en FNV weigeren daarom het akkoord te ondersteunen. Zij hebben grote bezwaren tegen de oneerlijke lastenverdeling. Een maatregel als CO₂-opslag is wat hen betreft een schijnoplossing.

Het Nederlandse Klimaatakkoord mikt op een emissiereductie van 49% in 2030⁶. Om de wereldwijde opwarming te beperken tot 1,5°C moet de ambitie echter hoger liggen. Om de doelstelling van het Klimaatakkoord van Parijs te halen is in de EU een emissiereductie van 65% nodig⁷. De Nederlandse regering pleit daarom in Europees verband voor een scherpere emissiedoelstelling dan voorzien in het Klimaatakkoord zoals vastgelegd door Rutte III: -55% in plaats van -49% in 2030. De nieuwe voorzitter van de Europese Commissie, een aantal andere Europese lidstaten en ook een groot deel van het Europees Parlement lijken intussen ook een scherpere doelstelling na te streven. Als de Europese Unie het daarmee akkoord gaat, moet het Nederlandse Klimaatakkoord opnieuw worden aangescherpt.

AANPASSEN AAN NIEUWE WEERSOMSTANDIGHEDEN

Klimaatadaptatie in Nederland zal de nodige investeringen en aanpassingen vergen. Het is ongetwijfeld een uitdaging om deze door te voeren zonder dat onze economie en samenleving ontwricht raken. Nederland beschikt over relatief veel geld. De meeste ontwikkelingslanden beschikken niet over deze luxe. Voor veel mensen in ontwikkelingslanden heeft klimaatverandering desastreuze gevolgen. De armste mensen ondervinden de zwaarste gevolgen, terwijl ze over de minste middelen beschikken.

HOOFDSTUK 2

KLIMAATVERANDERING STELT ONTWIKKELINGSLANDEN VOOR HOGE KOSTEN

DROOGTE IN SOMALIË

In Somalië leven veel mensen van de veehouderij. Op dit moment wordt het land geteisterd door een periode van extreme droogte, de derde op rij sinds het begin van dit decennium. Tijdens de vorige droogte van 2016-2017 is al veel vee gestorven. Mensen hebben nog maar weinig reserves. De middelen om te investeren in nieuw vee ontbreken. Geen vee betekent geen inkomen. Van het kleine beetje regen dat in mei en juni viel kon weinig profijt getrokken worden. Een vicieuze cirkel, met langdurige armoede als gevolg.

Het lijkt erop dat de droogteperiodes van dit decennium een voorspellende waarde hebben voor het klimaat van de aankomende decennia. De veehouderij kan onmogelijk de belangrijkste bron van inkomsten kan blijven. De meeste Somaliërs zullen een andere manier moeten vinden om aan inkomen en voedsel te komen. Deze overgang kost tijd. Op de korte termijn zijn meer dan vier miljoen Somaliërs aangewezen op voedselhulp⁸.

Klimaatverandering is naar alle waarschijnlijkheid de oorzaak van de droogte in Somalië. Daarmee wordt het Ethiopische droogteprobleem een probleem van de hele wereld. Het blijft echter de vraag of de internationale gemeenschap dat werkelijk onder ogen ziet. Er zijn genoeg voorbeelden van andere landen die, net als Somalië, kampen met extreem weer, maar te weinig middelen bezitten om zich aan te passen. Om maar een paar voorbeelden te noemen: de Filippijnen, Bangladesh, de kleine eilandstaten in de Grote Oceaan, Mozambique... (zie Box 1.)

DE UITDAGING VAN KLIMAATVERANDERING VOOR ONTWIKKELINGSLANDEN

Landen als Somalië en Mozambique zouden zich, net als Nederland, aan moeten kunnen passen aan het veranderende weer. Ze moeten plannen kunnen maken en deze uit kunnen voeren. In het jargon van de klimaatdiscussie noemen we dat 'klimaatadaptatie'.

Naast de gevolgen op de lange termijn heeft klimaatverandering ook directe schade tot gevolg. Naast de doden en gewonden die vallen, is bij extreme weersomstandigheden vaak sprake van acuut economisch verlies. Storm en overstroming brengen schade aan woningen, gebouwen, infrastructuur of machines. Dankzij droogte raken vee en bruikbare landbouwgrond verloren. In jargon wordt dit 'verlies en schade' genoemd.

Alle ontwikkelingslanden hebben zich gecommitteerd aan het Klimaatakkoord van Parijs. Ze hebben beloofd hun uitstoot van broeikasgassen binnen de perken te houden. Volgens het akkoord hoeven zij niet zoveel en niet zo snel te verminderen als de rijke landen. Toch zullen met name de midden-inkomenslanden stevig aan de bak moeten. Alle ontwikkelingslanden doen er verstandig aan hun economieën zodanig op te bouwen dat ze onafhankelijk zijn van fossiele brandstoffen. Volgens het jargon: 'mitigatie van klimaatverandering'.

© Petter K. Muggers

BOX 1

WAT KOST KLIMAATVERANDERING IN MOZAMBIQUE?

DE IMPACT VAN CYCLOON IDAI

In het voorjaar van 2019 kostte cycloon Idai aan tenminste 1.200 mensen het leven. Bewoners van Mozambique, Zimbabwe en Malawi werden verrast door de kracht van de storm en de hoeveelheid water die neerviel. Of de kracht van Idai werd veroorzaakt door klimaatverandering, durven klimaatwetenschappers niet met stelligheid te zeggen. Ze missen de middelen om de daarvoor benodigde modelberekeningen uit te voeren. Het lijkt erop dat het aantal cyclonen in de Indische Oceaan minder wordt, maar dat de kracht van een deel ervan toeneemt. Zonder enige twijfel is de enorme hoeveelheid neerslag waarmee Idai gepaard ging – en waarmee de stad Beira werd veranderd in een binnenzee – het gevolg van de opwarming van de atmosfeer en de oceaan. Doordat het zee-water sneller verdampt, bevat de lucht meer waterdamp en valt er meer regen.

VERLIES EN SCHADE DOOR IDAI

Idai eiste niet alleen dodelijke slachtoffers. Ook de economische schade was groot. De Wereldbank schat dat Cycloon Idai voor \$2 miljard schade heeft aangericht in Mozambique, Zimbabwe en Malawi. De regering van Mozambique gaat uit van een kostenpost van \$2,9 miljard voor herstel van schade en voorbereiding op toekomstige natuurrampen – evenveel als de helft van de Mozambikaanse overheidsbegroting. De infrastructuur zal hersteld moeten worden, veel mensen zijn hun inkomstenbronnen kwijt. Een deel van het vee heeft het niet overleefd, bedrijfsgebouwen en machines zijn vernietigd, landbouwgrond is (tijdelijk) onbruikbaar geworden. Op korte termijn moeten slachtoffers worden opgevangen en bijgestaan – met huisvesting, voedsel en water. De ervaring heeft geleerd dat ontwikkelingslanden grotendeels zelf opdraaien voor de kosten van verlies en schade. De miljarden die nodig zijn, komen weinig of

niet binnen via noodhulp. Getroffen landen moeten daarom vaak veel geld lenen en een deel van de schade wordt nooit gerepareerd. Om van Idai te herstellen, ging Mozambique een noodlening aan bij het IMF en stortte zich daarmee direct in nieuwe schulden.

ADAPTATIE NA IDAI

Om te voorkomen dat natuurrampen in de toekomst opnieuw zoveel schade aanrichten, moet er in Mozambique veel meer gebeuren dan schadeherstel van Idai. In Beira vlogen door Idai de daken van de huizen. Om bestand te zijn tegen heftige stormen zouden alle huizen verstevigd moeten worden. Om overstromingen te voorkomen moet het water sneller afgevoerd worden. Om tegelijk de droogteperiodes aan te kunnen moet elders het water juist langer vastgehouden worden. Maar dat is niet alles. De landbouw in Mozambique heeft dringend hervorming nodig. Er moet geïnvesteerd worden in gewassen die beter bestand zijn tegen overstroming en in oogsttechnieken die waterbestendig zijn. Daarnaast is het cruciaal dat de inkomstenbronnen van de bevolking verbeteren en diverser worden. Het zijn broodnodige aanpassingen ('klimaatadaptatie') om families en gemeenschappen weerbaar te maken – tegen de actuele veranderingen in het klimaat die én tegen toekomstige, soms onvoorspelbare, veranderingen. Voor een belangrijk deel zijn de mensen zelf verantwoordelijk voor die aanpassingen. Zij bepalen de richting en maken hun eigen keuzes. Tegelijk is een vorm van regie of financiële steun van de overheid vaak noodzakelijk.

De Wereldbank schat dat Cycloon Idai voor \$2 miljard schade heeft aangericht in Mozambique, Zimbabwe en Malawi

NEDERLANDSE STEUN VOOR ONTWIKKELINGSLANDEN

In Nederland liggen uitgebreide plannen klaar voor zowel klimaatadaptatie als -mitigatie. Landen als Somalië en Mozambique hebben ook dergelijke 'Deltaplannen' nodig. Het ontbreekt hen echter aan voldoende geld. Bovenop deze langlopende kosten komen de noodzakelijke acute kosten voor 'schade en verlies'. In de Klimaatakkoorden van Rio de Janeiro (1992), Kopenhagen (2009) en Parijs (2015) is vastgelegd dat rijke landen de verantwoordelijkheid hebben om ontwikkelingslanden te ondersteunen bij het maken en financieren van hun klimaatplannen. De klimaatsteun die Nederland ontwikkelingslanden nu biedt, bestaat vooral uit bestaande overheidsprogramma's die 'klimaatrelevant' zijn. Sinds 2015 is daarnaast sprake van private investeringen. Bij elkaar genomen gaat het om zeer uiteenlopende bestedingen waarvan lang niet altijd is duidelijk is of ze de ontwikkelingslanden daadwerkelijk steunen bij hun klimaatinspanningen. Meer hierover in Hoofdstuk 4.

BOX 2

WAT HEBBEN LOKALE GEMEENSCHAPPEN IN ONTWIKKELINGSLANDEN NODIG OM KLIMAATAANPASSING DOOR TE VOEREN?

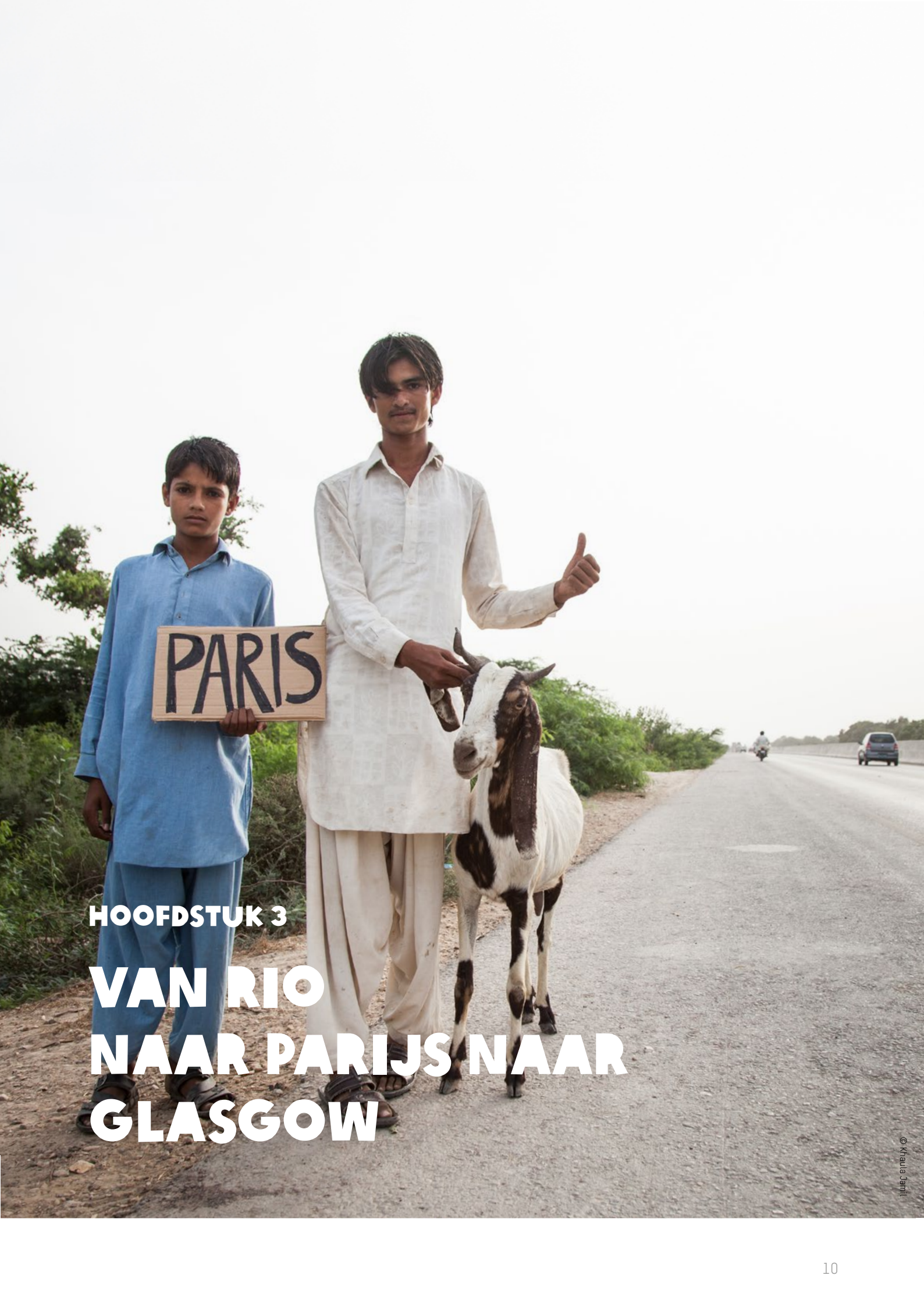
Het is geen toeval dat juist de armste mensen de grootste impact van klimaatverandering ondervinden. Zij wonen in slechte huizen, op de meest kwetsbare plekken, zoals laaggelegen gebieden die bij hoog water als eerste overstromen. Daarnaast zijn arme mensen vaak afhankelijk van eenzijdige inkomstenbronnen. Arme mensen hebben steeds meer te maken met toenemende ongelijkheid, groeiende onzekerheid en extreem weer. De middelen om zich te kunnen weren tegen degelijke risico's raken steeds sneller uitgeput. Kortom, het is cruciaal dat lokale gemeenschappen in ontwikkelingslanden hun vermogen zich aan te passen aan nieuwe omstandigheden vergroten.

Weerbaarheid is geen eindresultaat, maar een doorgaand proces van sociale en economische verandering

Hiervoor zijn een aantal stappen voor nodig. In de eerste plaats is het belangrijk om mensen zelf (herhaaldelijk) in kaart te laten brengen wat voor hun gemeenschap de grootste risico's zijn. Als tweede moet een sociaal vangnet worden gecreëerd waar mensen op terug kunnen vallen wanneer ze plotseling inkomen verliezen. Voor de middellange termijn moeten kwetsbare groepen als vrouwen, jongeren en ouderen, specifieke trainingen krijgen om zich tegen risico's te weren. Voor de langere termijn is het belangrijk om te investeren in nieuwe, betere economische infrastructuur. Door te investeren in onderwijs en lokale economie kunnen er nieuwe vormen van inkomen ontstaan.

Vrijwel alle genoemde opdrachten zijn overheidstaken. Het is onrealistisch om van bedrijven te verlangen dat ze investeren in adaptatie. Een sociaal vangnet of training voor kwetsbare groepen kent geen commercieel verdienmodel. Ook in rijke landen zijn dit overheidstaken en hangen dergelijke voorzieningen niet af van bedrijven. Het is niet alleen belangrijk dat overheden in adaptatie investeren, het is vooral belangrijk dat ze dat ook blijven doen. De weerbaarheid van lokale gemeenschappen komt op de lange termijn tot stand. Weerbaarheid is geen eindresultaat, maar een doorgaand proces van sociale en economische verandering.

HOOFDSTUK 3

**VAN RIO
NAAR PARIJS NAAR
GLASGOW**

INTERNATIONALE KLIMAATFINANCIERING

In het VN-klimaatverdrag van Rio de Janeiro (1992) wordt al erkend dat rijkere landen een grotere verantwoordelijkheid voor het klimaatprobleem hebben dan ontwikkelingslanden. Juist de rijke landen zullen dus eerder én sneller werk maken moeten van het verminderen van hun uitstoot van broeikasgassen.

In Rio werd ook afgesproken dat de rijke landen de ontwikkelingslanden bij hun aanpak voor klimaatverandering financieel moeten ondersteunen. Deze steun mocht uitdrukkelijk niet ten koste gaan van andere, eerdere financiële beloftes op het gebied van ontwikkelingssamenwerking.

Er werd een toezegging gedaan voor 'nieuw en additioneel geld'. Naar aanleiding daarvan verhoogde Nederland in 1992 haar budget voor ontwikkelings-samenwerking van 0,7% naar 0,8% van het bruto nationaal product. De verhoging van 0,1% was expliciet bedoeld voor het uitvoeren van de twee in Rio gesloten milieuverdragen: het klimaatverdrag en het biodiversiteitsverdrag.

Pas in 2009 werd deze belofte op internationaal niveau concreet gemaakt. Tijdens de klimaatop van Kopenhagen kwam er een toezegging van de ontwikkelde landen om vanaf 2020 gezamenlijk \$100 miljard per jaar te vrij te maken voor klimaatfinanciering voor ontwikkelingslanden. Om te voorkomen dat het bedrag in één keer opgehoest moest worden, werd afgesproken de financiering al in de aanloop naar 2020 geleidelijk op te bouwen. In 2015 werd deze financiële toezegging opgenomen in het Klimaatakkoord van Parijs.

WAAR IS HET GELD VOOR NODIG?

In 2015 werd in Parijs afgesproken dat de \$100 miljard voor klimaatfinanciering gericht moest zijn op ondersteuning bij het formuleren en uitvoeren van de nationale adaptatie- en mitigatieplannen van de ontwikkelingslanden. Deze steun moest uitdrukkelijk vraaggericht zijn. Daarnaast moesten adaptatie en mitigatie ieder een gelijk deel van de begroting innemen. De armste en meest kwetsbare landen hadden prioriteit.

Financiering voor verlies en schade was geen onderdeel van deze belofte. Sinds 2011 valt onder het VN-klimaatverdrag weliswaar het 'Warsaw International Mechanism on Loss and Damage', maar deze afspraak heeft een beperkt mandaat.

De intenties zijn behartigenswaardig, maar het mechanisme kent geen financiële arm. Gevolg is dat een land als Mozambique na een klimaatgerelateerde ramp als cycloon Idai aangewezen blijft op de goede wil van de diverse noodhulpfondsen of op leningen van het IMF en andere publieke of financiële instellingen. De schade als gevolg van klimaatverandering kan op deze manier eenvoudig leiden tot een nieuwe schulden crisis.

BOTER BIJ DE VIS?

Tijdens de klimaatop van 2020 in Glasgow zullen de ontwikkelde landen voor het eerst gehouden worden aan hun belofte van \$100 miljard per jaar. Oxfam maakte een analyse van de meest recente rapportages van bijdragen van rijke landen. Deze laat zien dat het toegezegde bedrag alleen op basis van creatief boekhouden behaald kan worden (zie Box 3). De feitelijke nettowaarde van de klimaatsteun in 2015-2016 was volgens onze schatting niet meer dan \$16 tot \$21 miljard gemiddeld per jaar.⁹

Ook met de in Parijs afgesproken prioriteiten gaat het niet goed. Afspraak was dat adaptatie en mitigatie in gelijke mate ondersteund zouden worden. De rapportages van de ontwikkelde landen over 2017 zijn de meest recente cijfers. Daaruit blijkt dat maar liefst 73% van de internationaal beschikbare klimaatfinanciering bestemd was voor mitigatie, slechts 19% ging naar adaptatie en 8% werd besteed aan projecten die beide doelen dienden.¹⁰ Ook werd afgesproken dat de armste en kwetsbaarste landen prioriteit zouden krijgen. In 2015-2016 ging naar schatting echter maar 18% van de klimaatsteun naar de minst ontwikkelde landen. Dit komt overeen met maximaal \$3,8 miljard¹¹ – net iets meer dan de som die jaarlijks nodig is om alleen klimaatadaptatie in Bangladesh te bekostigen¹². Kortom: er wordt mondiaal te weinig geld vrij gemaakt om de klimaatproblemen in ontwikkelingslanden het hoofd te bieden, laat staan dat er voldoende financiële ruimte is voor adaptatie en de doelstellingen van Parijs.

KUNNEN PRIVATE INVESTEERDERS PARIJS REDDEN?

In Parijs werd afgesproken dat klimaatfinanciering uit 'publieke en private' bronnen mogelijk was. Een nadere specificatie of verdeling over publieke en private stromen werd echter niet besproken. Kennelijk konden giften voor publieke projecten probleemloos opgeteld worden bij private investeringen met winstoogmerk. In 2016 publiceerden de ontwikkelde landen een

‘Routekaart naar \$100 miljard’. Deze gaat ervan uit dat tenminste een kwart van de klimaatfinanciering in 2020 zal worden opgebracht door private investeringen. In Nederland wordt er zelfs op gerekend dat de helft van de klimaatfinanciering privaat zal zijn, uitgaande van een motie die is aangenomen door de Tweede Kamer in 2013¹³.

UNCTAD, de VN-organisatie voor handel en ontwikkeling, heeft een investeringsplan ontwikkeld voor de VN-doelen voor duurzame ontwikkeling – de Sustainable Development Goals (SDGs). Volgens UNCTAD is er in de periode 2015–2030 \$80 tot 120 miljard per jaar nodig voor adaptatie. Hiervan is tot op heden nog maar \$20 miljard beschikbaar. Volgens de cijfers van UNCTAD is voor mitigatie \$550 tot 850 miljard nodig. Hiervan is nu nog maar \$170 miljard per jaar beschikbaar.¹⁴

Volgens UNCTAD komt 90% van de investeringen voor mitigatie in de ontwikkelde landen voor rekening van de private sector. In de ontwikkelingslanden is dat met 40% beduidend lager. UNCTAD stelt het percentage in de ontwikkelingslanden ook in de richting van 90% kan. Dat lijkt aannemelijk. Met investeringen als bijvoorbeeld het genereren van elektriciteit door zonne- of windenergie kan goed geld verdiend worden. Daar komt bij dat wanneer veel investeerders investeren, al dan niet ondersteund door regelgeving of overheidssubsidies, de technologie zich razendsnel kan ontwikkelen. Daarmee worden de kosten lager en nieuwe investeringen aantrekkelijker. Dergelijke activiteiten kunnen op zeker moment prima zonder steun van de overheid.

FINANCIERING VOOR ADAPTATIE IS EEN OVERHEIDSTAAK

Een dergelijke positieve dynamiek geldt in veel mindere mate voor adaptatie. Hiervoor is het moeilijker om een verdienmodel te bedenken. UNCTAD constateert dat de bijdragen aan investeringen in klimaatadaptatie vanuit de private sector niet meer dan 20% bedraagt. Dit geldt voor zowel ontwikkelingslanden als voor ontwikkelde landen. De organisatie stelt dat in beide groepen landen een “aanzienlijke inventiviteit nodig is om de private bijdrage flink te verhogen op een terrein dat traditioneel wordt gezien als het domein van de staat, en waarin – vanuit het perspectief van de private sector – de risico’s groter zijn dan de opbrengsten.”¹⁵

De analyse van UNCTAD wordt bevestigd door de rapportages van de rijke landen over de door hen gemobiliseerde private klimaatfinanciering. De OECD rapporteert dat maar 3% van de private klimaatfinanciering naar adaptatie gaat.¹⁶ Ook een recente Oxfam-analyse laat zien dat het moeilijk is om private investeerders te interesseren voor het bereiken van de kwetsbaarste groepen.¹⁷

Bedrijven investeren graag in winstgevende activiteiten. Klimaatadaptatie in ontwikkelingslanden blijkt voor bedrijven vooralsnog geen lucratieve investering. Om die reden blijft financiering voor adaptatie afhankelijk van bijdragen van overheden. Overheden, internationale fondsen (zoals het Green Climate Fund) en banken (zoals de Wereldbank) moeten bij het besteden van publiek geld voor klimaatactie in ontwikkelingslanden daarom de prioriteit geven aan adaptatie.

IS \$100 MILJARD GENOEG?

Na 2025 loopt het Klimaatakkoord van Parijs af. Tijdens de klimaatop in Glasgow van 2020, start de discussie over hoeveelheid aan klimaatsteun die beschikbaar moet komen voor ontwikkelingslanden in de periode 2026–2030. Nu is het moment om specifieke doelstellingen te formuleren voor verschillende soorten van klimaatfinanciering. De top moet vooral aangegrepen worden om een aparte doelstelling te formuleren voor de publieke financiering van adaptatie. Anders zal deze achter blijven lopen.

De VN-milieuorganisatie UNEP heeft uitgerekend dat er veel meer geld nodig is voor klimaatactie in ontwikkelingslanden dan dat er nu beschikbaar is. In haar jaarlijkse Adaptation Gap Report becijferde UNEP hoeveel geld er nodig is voor adaptatie: tot 2030 zou alleen al voor adaptatie \$140 tot \$300 miljard per jaar nodig zijn. In 2050 zou zelfs \$500 miljard nodig zijn. Die \$100 miljard van Parijs voor zowel adaptatie als mitigatie... het is slechts het begin.¹⁸

HOOFDSTUK 4 BETAALT NEDERLAND HAAR 'FAIR SHARE'?

De belofte om vanaf 2020 \$100 miljard per jaar voor klimaatfinanciering vrij te maken, is een collectieve belofte van alle donorlanden. Een onderlinge verdeelsleutel is niet afgesproken. De Algemene Rekenkamer heeft in 2012¹⁹, op verzoek van het vorige kabinet, berekend wat Nederland's 'fair share' zou moeten zijn: vanaf 2020 zou Nederland \$1,6 miljard, ofwel €1,25 miljard²⁰ per jaar, vrij moeten maken voor klimaatfinanciering. Namens het vorige kabinet omarmde minister Ploumen 'op hoofdlijnen' de analyse van de Algemene Rekenkamer. De doelstelling werden echter niet expliciet overgenomen²¹. Het kabinet Rutte III laat deze ambivalentie tot nu toe in stand.

NEDERLANDS PUBLIEKE KLIMAATFINANCIERING

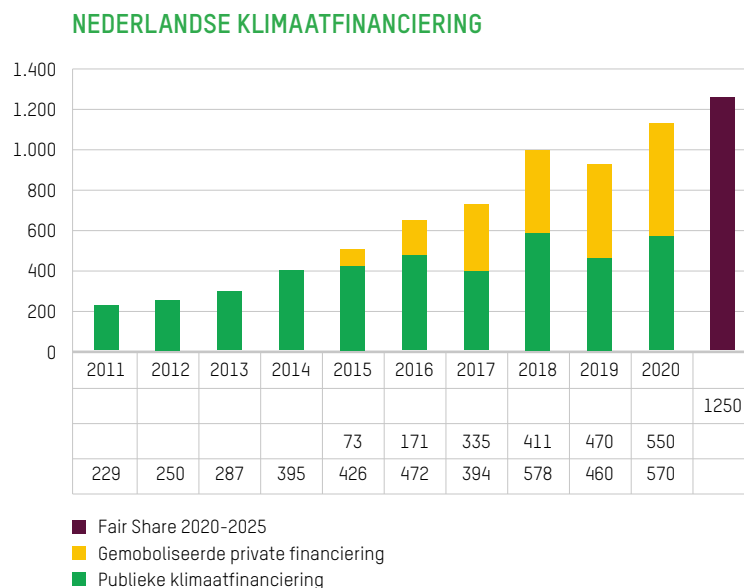
De Nederlandse publieke klimaatfinanciering is in de loop van de jaren geleidelijk toegenomen tot €578 miljoen in 2018 (zie figuur 1)²². Voor een belangrijk deel is dat gebeurd door het 'mainstreamen' van klimaatverandering. Dat wil zeggen dat mitigatie of adaptatie als neven doelstelling is opgenomen in ontwikkelingsprogramma's met andere hoofddoelstellingen – zoals voedselzekerheid of water. De rek lijkt daar uit, nu alle programma's op die manier zijn aangepast. Om het budget substantieel verder te laten groeien, zijn nieuwe programma's nodig waarin klimaatverandering als hoofddoelstelling is opgenomen. Voorbeeld daarvan is het nieuwe 'Dutch Fund for Climate and Development', dat sinds 2018 bestaat. Dit fonds heeft €40 miljoen per jaar tot zijn beschikking.

Nederland besteedde in 2016 33% van haar publieke klimaatfinanciering aan steun voor adaptatie, 7% van het bedrag werd besteed aan mitigatie.²³ De overige 60% van de publieke klimaatfinanciering werd in 2016 als 'doorsnijdend' aangemerkt – wat wil zeggen dat beide doelen worden gediend. De regering weet in die gevallen niet of het geld dat zij via internationale klimaatfondsen²⁴ en ontwikkelingsbanken²⁵ uitzet, aan adaptatie of mitigatie besteed wordt. Bij de besteding via internationale fondsen en ontwikkelingsbanken wordt niets gerapporteerd over de verdeling tussen mitigatie en adaptatie. Ook is er geen sprake van rapportage over een geografische verdeling. Van de internationale klimaatfondsen weten we dat ze

gemiddeld twee keer zoveel besteden aan mitigatie als aan adaptatie (53% vs. 25%). Bij de multilaterale ontwikkelingsbanken is dat zelfs bijna vier keer zoveel (79% vs. 21%).²⁶ Het is daardoor aannemelijk dat de meerderheid van de Nederlandse bijdragen niet aan adaptatie wordt besteed via de multilaterale weg.

Het Green Climate Fund (GCF) van de VN biedt Nederland de mogelijkheid om via multilaterale weg op een eenvoudige manier meer in adaptatie te investeren. Het fonds heeft als doelstelling ontwikkelingslanden ondersteuning te bieden bij financiering van klimaatadaptatie. Bij de start van de Green Climate Fund was de Nederlandse bijdrage bescheiden: €100 miljoen over drie jaar. Nu het fonds meer dan 70% van haar budget heeft besteed, is het toe aan zijn eerste bijvulling ('replenishment'). Verschillende rijke landen zoals Frankrijk, Duitsland, het Verenigd Koninkrijk en Noorwegen hebben toegezegd hun eerdere bijdrage te verdubbelen. Nederland heeft tijdens de VN-klimaattop op 23 september een nieuwe bijdrage van slechts €120 miljoen toegezegd voor de komende drie jaar. Volgens de rekenmethode van Oxfam zou Nederland minstens €500 miljoen over deze periode moeten bijdragen.²⁷

Figuur 1: Nederlandse klimaatfinanciering

Bronnen: 2011-2016: Gerapporteerd in Biennial Reports aan UNFCCC. 2017-2018: MMR-rapportages aan Europese Commissie. 2019-2020: HGIS-nota's 2019 en 2020 (verwachte financiering). 2020-2025: Door Algemene Rekenkamer (2012) gesuggereerd 'fair share'. De private financiering is exclusief door de EIB gemobiliseerde private financiering (2018: €87 miljoen). Deze wordt niet door Nederland maar door de Europese Unie gerapporteerd aan UNFCCC, maar wordt wel meegeteld in HGIS-jaarverslagen.

Het feit dat de publieke klimaatfinanciering volledig voor rekening komt van ontwikkelingssamenwerking en als ODA (Official Development Assistance) wordt gerapporteerd aan de OESO, is een groot pijnpunt. In 1992 is in het Klimaatakkoord van Rio de Janeiro afgesproken dat alle klimaatfinanciering additioneel aan ODA moet zijn. Veel ontwikkelingslanden gaan hier nog steeds vanuit, maar de rijke landen willen er niets meer van weten. Ook Nederland niet. Naar aanleiding van Rio verhoogde Nederland in 1992 het budget voor ontwikkelingssamenwerking van 0,7% naar 0,8% van

het bruto nationaal product. In 2012 verliet Nederland deze doelstelling alweer. In 2013 lieten we zelfs de 0,7% doelstelling los. Tegenwoordig geeft Nederland niet meer dan 0,53% van het BNP uit aan ODA, inclusief klimaatfinanciering. In plaats van compensatie voor aangerichte schade, blijkt de publieke klimaatfinanciering een sigaar uit eigen doos – met als gevolg dat andere ontwikkelingsprioriteiten buiten de boot kunnen vallen.

BOX 3

OP WEG NAAR DE \$100 MILJARD - MET CREATIEF BOEKHOUDEN

Iedere twee jaar rapporteren rijke landen over de verleende klimaatsteun aan het secretariaat van het VN-klimaatverdrag (UNFCCC). Op basis van de meest recente rapportages (2015-2016) heeft Oxfam in het [Climate Finance Shadow Report 2018](#) op een rij gezet hoe de internationale klimaatfinanciering ervoor staat. Ons onderzoek laat zien dat de ontwikkelde landen momenteel op zeer verschillende wijzen rapporteren. Ze hanteren daarbij soms een zeer 'creatieve' manier van boekhouden. Volgens [Oxfam](#) lijken ontwikkelde landen op basis van hun eigen tweejaarlijkse rapportages gezamenlijk goed voor \$48 miljard.

Feitelijk is de publieke klimaatsteun aan ontwikkelingslanden een stuk lager. Op twee manieren worden de publieke bijdragen hoger ingeschat dan volgens Oxfam gerechtvaardigd is. Allereerst worden leningen opgenomen als gift, ten tweede worden er investeringen meegeteld die niet direct klimaatrelevant zijn. Gecorrigeerd op deze twee rekentrucs, komt het totaalbedrag van de publieke klimaatfinanciering van rijke landen op \$16 tot \$21 miljard. Dit is de 'grant equivalent value' van de geschatte klimaat-relevante hulp – en deze blijkt een stuk lager dan het bedrag van \$48 miljard dat aan de UNFCCC en de OESO wordt gerapporteerd. Door daarnaast private investeringen mee te tellen alsof het publieke investeringen zijn, wordt de klimaatsteun nog eens extra verhoogd – een derde manier om zand in de ogen te strooien.

> **Leningen meegeteld als giften.** Klimaatfinanciering kan met verschillende instrumenten worden verstrekt. In sommige gevallen is het niet nodig om een gift te doen, maar volstaat een zachte lening, een garantiestelling of een participatie. Sommige landen rapporteren het volledige bedrag van een verstrekte lening of risicodragende participatie. Ook als de intentie is (een deel van) het verstrekte bedrag terug te ontvangen, al dan niet met rente of dividend. In dergelijke gevallen zouden alleen de netto kosten (de 'grant equivalent value') als steun gerapporteerd moeten worden. Nederland is op dit punt consciëntieus. Waar andere landen de nominale waarde van leningen rapporteren, rapporteert Nederland terecht alleen de kosten voor ontwikkelingssamenwerking.

> **Niet allemaal klimaatrelevant.** Sommige rijke landen (zoals Japan en Griekenland) tellen ontwikkelingsprogramma's volledig mee bij hun klimaatsteun. Ook als ze maar gedeeltelijk klimaatrelevant zijn. De OESO-database, waarin landen hun eigen projecten rapporteren en waarop veel ontwikkelde landen hun rapportages aan de UNFCCC baseren, maakt gebruik van 'markers'. Alle gefinancierde projecten worden hiermee van een score voorzien. Projecten met adaptatie of mitigatie als hoofddoelstelling ontvangen een score 2, wanneer ze als 'substantiële neven-doelstelling' opgenomen zijn, ontvangen ze een score 1. Nederland neemt een middenpositie in wat betreft het meerekenen van programma's die klimaatadaptatie of -mitigatie als neven-doelstelling hebben. Ons land laat dergelijke projecten voor 40% meetellen, waar sommige andere landen ze voor 100% meerekenen. Of 40% een redelijk percentage is, daar kunnen we alleen naar gissen. Het Verenigd Koninkrijk beoordeelt per project welk percentage van de investering klimaatrelevant is.

Feitelijk is de publieke klimaatsteun aan ontwikkelingslanden een stuk lager

> **Royaal meetellen van private klimaat-financiering.** Private klimaatfinanciering wordt tot nu toe niet systematisch gerapporteerd. Lang bestonden er geen internationale afspraken over hoe private financiering berekend moet worden en wat wel en niet meegeteld mag worden. Tijdens de laatste klimaatop in Polen, december 2018, zijn hierover afspraken gemaakt. Deze moeten echter nog worden uitgewerkt. In hun rapportages over 2015-2016 verwezen vijftien ontwikkelde landen en de EU naar gemobiliseerde private investeringen. De rapportages van deze landen liepen sterk uiteen. Over zeer uiteenlopende tijdsvakken tussen 2011 en 2016 claimden zij bij elkaar ruim \$7 miljard aan private klimaatinvesteringen te hebben gemobiliseerd. De uitkomsten zijn daarvoor volstrekt onvergelijkbaar. Vijf landen presenteerden een min of meer volledige schatting: Japan, Duitsland, Frankrijk, het Verenigd Koninkrijk en Nederland. Het is echter moeilijk te beoordelen of hun claims gerechtvaardigd zijn. Hiervoor is een analyse nodig op projectniveau van de merites van individuele investeringen. Deze informatie is echter niet beschikbaar – deels omdat het hier gaat om vertrouwelijke bedrijfsinformatie.

Achter de \$100 miljard-doelstelling van Parijs gaat een vreemde optelsom schuil. Moeilijk vergelijkbare bedragen worden bij elkaar opgeteld alsof ze hetzelfde doel dienen: publieke en private gelden wordt eenzelfde waarde toegekend. Giften en leningen voor mitigatie en adaptatie tellen mee, terwijl de ondersteuning voor verlies en schade niet meegerekend wordt. In de praktijk blijkt dat internationale klimaatfinanciering een brede verzameling is van uiteenlopende geldstromen, die niet allemaal even relevant zijn voor het klimaat.

© Khawla Jamil

NEDERLANDSE PRIVATE KLIMAAT-FINANCIERING

De laatste jaren komt een belangrijk deel van de groei in de gerapporteerde Nederlandse klimaatfinanciering uit private investeringen: van €73 miljoen in 2015 naar €460 miljoen in 2019. De grote vraag is daarbij wie baat heeft bij de door Nederland geclaimde 'gemobiliseerde private klimaatfinanciering'. Hierover zijn geen gegevens op projectniveau te vinden. Ook bestaat er geen rapportage van geaggregeerde cijfers. Aan de hand van 'uitgelichte indicatoren' rapporteert het ministerie jaarlijks over de resultaten van de inzet van publiek geld voor ontwikkelingssamenwerking.²⁸ Over de resultaten van de private investeringen tasten we echter in het duister.²⁹ We weten niet hoeveel privaat geld er geïnvesteerd wordt in adaptatie en hoeveel geld er wordt geïnvesteerd in mitigatie. Ook is niet inzichtelijk hoe de regionale verdeling is en of er daadwerkelijk in de kwetsbaarste landen wordt geïnvesteerd – laat staan dat helderheid verschaft wordt of deze investeringen ten goede komen aan de kwetsbaarste groepen in een samenleving.

Het brengt ons terug bij een van de uitgangspunten van het verdrag van Parijs: klimaatfinanciering moet een antwoord bieden op de uitdagingen die ontwikkelingslanden tegenkomen bij hun nationale adaptatie- en mitigatieplannen – die op hun beurt invulling moeten geven aan de uitdagingen en prioriteiten van de lokale gemeenschappen. Een private investering kan soms een antwoord bieden, maar in veel gevallen ook niet. Hoeveel van de door Nederland gerapporteerde private investeringen waren werkelijk een antwoord op de behoefte van een gemeenschap? Het mag niet zo zijn dat hele landen, regio's of bevolkingsgroepen niet kunnen meeprofitieren van klimaatfinanciering, alleen omdat er geen verdienmodel voor te vinden is. Het mag niet gebeuren dat om diezelfde reden belangrijke adaptatie-uitdagingen niet worden aangegaan. Klimaatfinanciering moet zich niet uitsluitend richten zijn op het zoveel mogelijk mobiliseren van private investeringen, noch bepaald worden door de kennis en specialismes van die investeerders.

DE SCHIJN VAN PRECISIE

Nederland valt op door het grote aandeel private investeringen in de Nederlandse klimaatfinanciering en door de kennelijke precisie waarmee hierover wordt gerapporteerd. Geen ander land presenteert zoveel detail over de verschillende programma's en de omvang ervan. Opvallend is het hoge bedrag dat wordt toegerekend aan mobilisatie van private investeringen door de Nederlandse bijdragen aan multilaterale ontwikkelingsbanken (in 2018: €192 miljoen) en de EIB (€87 miljoen). Hiervoor wordt een hefboom-ratio (1:0,42) toegepast die de OESO in 2013-2014 gebruikte om de hefboomwerking van investeringen van multilaterale ontwikkelingsbanken op private klimaatsteun te berekenen. Private investeerders worden verondersteld €0,42 te hebben geïnvesteerd in klimaatactie voor elke aan Nederland toegerekende euro, verstrekt door de multilaterale ontwikkelingsbanken. Een "grove methode", geeft het ministerie zelf aan.³⁰ Het gaat hier om virtuele bedragen waarvan niet te controleren is of ze de werkelijkheid benaderen.

HOOFDSTUK 5

WAT IS ER NODIG?

De huidige bijdrage van Nederland is ontoereikend om de uitdagingen waar klimaatverandering in ontwikkelingslanden ons voor stelt, het hoofd te bieden. Om het Klimaatakkoord van Parijs daadwerkelijk ten uitvoer te brengen moet Nederland haar bijdrage aan internationale klimaatfinanciering stevig opschalen.

Voor de korte termijn is het cruciaal dat Nederland voldoet aan haar 'fair share' van €1,25 miljard. Nu is Nederland nog van plan om in 2020 €1,12 miljard uit te geven aan klimaatfinanciering. Om op tijd de 'fair share' van €1,25 miljard te halen zal er in 2020 nog €130 miljoen extra bij moeten. Zonder deze aanvulling lukt het Nederland niet om aan het Klimaatakkoord van Parijs te voldoen. Om ook op de lange duur substantieel grotere bedragen voor ontwikkelingssteun vrij te maken is een Deltaplan Klimaatsteun vanaf 2025 onontbeerlijk. Andere doelstellingen voor ontwikkelingssamenwerking mogen daarbij uitdrukkelijk niet worden aangetast. Het is daarom onvermijdelijk dat de Nederlandse regering nieuwe financieringsbronnen voor klimaatfinanciering moet aanboren.

In Nederland én in de meeste andere rijke landen ligt de verantwoordelijkheid voor toezegging van de \$100 miljard klimaatfinanciering geheel of vrijwel geheel bij de minister voor ontwikkelingssamenwerking. Tot nu toe kan de minister van Financiën kan zich aan deze verantwoordelijkheid onttrekken. Wij zijn allemaal medeverantwoordelijk voor de klimaatverandering wereldwijd – en daarmee ook verantwoordelijk voor de gevolgen die dit heeft voor de mensen in ontwikkelingslanden. Het hele kabinet zou daarom verantwoordelijkheid moeten nemen voor het opbrengen van klimaatfinanciering. Aan de uitstoot van broeikasgassen hangt nu al een prijskaartje in de vorm van financiële maatregelen als heffingen en emissierechten. Naar aanleiding van het nationaal Klimaatakkoord zal een nieuw klimaatbeleid worden voorgesteld – de financiële maatregelen moeten daar een belangrijke rol in spelen.

Niet alleen in Nederland staat de beprijzing van emissies hoog op de agenda. Dit najaar treedt de Europese Commissie aan. Van verschillende kanten is voorgesteld om de beprijzingsmaatregel prominent op hun agenda te zetten. Tot nu toe is er sprake van uiteenlopende voorstellen, van heffingen op vliegverkeer, maritiem transport of (vracht)verkeer op de weg tot de verkoop van emissierechten in het EU-handelssysteem (ETS). De Nederlandse regering wil een aanvullende heffing introduceren de minimumprijs voor emissierechten in het ETS te garanderen. Al deze maatregelen bij elkaar zorgen voor nieuwe financiële middelen die prima kunnen worden ingezet voor de klimaatsteun voor ontwikkelingslanden. California en Quebec schiepen hiervoor al een belangrijk internationaal precedent: in 2015 namen zij samen het voortouw door een deel van hun emissierechten direct in een klimaatfonds voor de allerarmste landen te storten.³¹

AANBEVELINGEN

Om recht te doen aan het Klimaatakkoord van Parijs en ontwikkelingslanden van de broodnodige klimaatsteun voor adaptatie te voorzien, moet de Nederlandse regering haar beleid op een aantal punten aanpassen:

1. BEGROTING 2020

Nederland voldoet nog steeds niet aan haar 'fair share' van €1,25 miljard per jaar aan klimaatfinanciering voor ontwikkelingslanden. Om dit alsnog te halen moet de begroting voor 2020 voorzien in €130 miljoen extra klimaatfinanciering. Als eerste stap moet Nederland haar bijdrage aan het Green Climate Fund verhogen naar minimaal €500 miljoen. Hiermee zou Nederland het voorbeeld van Frankrijk en het Verenigd Koninkrijk volgen, die beiden ruim €1,5 miljard hebben toegezegd.

2. KLIMAATFINANCIERING 2020-2025

Er is wereldwijd een groot tekort aan financiële steun voor adaptatie. Voor de periode 2020-2025 moet Nederland een aparte doelstelling formuleren voor publiek geld voor adaptatie in ontwikkelingslanden. Bijna de helft van de Nederlandse klimaatfinanciering bestaat nu uit private investeringen. Kwetsbare groepen in arme landen zijn daarmee niet gebaat. Door te vertrouwen op private financiering gaat er minder klimaatsteun naar adaptatie in de armste landen. Nederlandse klimaatfinanciering moet voor minstens 75% uit publiek geld bestaan, om te zorgen dat er voldoende steun voor adaptatie is.

3. KLIMAATFINANCIERING 2026-2030

De beloften van het Klimaatakkoord van Parijs lopen tot 2025. Het is nu al duidelijk dat er mondiaal veel meer geld nodig is dan de afgesproken \$100 miljard per jaar. Het is ook duidelijk dat er veel te weinig geld naar adaptatie in ontwikkelingslanden gaat. Vanaf 2025 moet de Nederlandse publieke bijdrage voor adaptatie drastisch omhoog. Het is belangrijk dat Nederland en andere rijke landen een expliciete doelstelling opnemen voor steun aan adaptatie in ontwikkelingslanden. Hierover moet op een transparante manier gerapporteerd worden.

4. KLIMAAT EN HET ONTWIKKELINGSSAMENWERKINGSBUDGET

Zoals afgesproken in Rio (1992) mag klimaatsteun niet ten koste gaan van andere doelstellingen van ontwikkelingssamenwerking. Voor het overheidsbudget betekent dit dat de financiering voor klimaatsteun boven op de 0,7% van het BNI voor ontwikkelingssamenwerking komt. Het totale ODA-budget moet dus weer omhoog naar 0,8% van het BNI, zoals van 1992 tot 2010 het geval was³². Naarmate de kosten van klimaatfinanciering verder stijgen, zal het percentage zelfs hoger moeten worden.

BRONNEN

- ¹ <https://www.deltacommissaris.nl/deltaprogramma/deltabeslissingen/deltabeslissing-waterveiligheid>
- ² <https://ruimtelijkeadaptatie.nl/overheden/deltaplan-ra/>
- ³ <https://www.deltacommissaris.nl/>
- ⁴ <https://www.rivm.nl/hitte>
- ⁵ <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/water/maatregelen-voor-voldoende-zoet-water>
- ⁶ <https://www.kabinetsformatie2017.nl/documenten/publicaties/2017/10/10/regeerakkoord-vertrouwen-in-de-toekomst>
- ⁷ <http://www.caneurope.org/climate/climate-energy-targets>
- ⁸ <https://www.unocha.org/story/somalia-2019-humanitarian-response-plan-aims-address-underlying-causes-long-standing-issues>
- ⁹ Oxfam, Climate Finance Shadow Report 2018, <https://www.oxfam.org/en/research/climate-finance-shadow-report-2018>
- ¹⁰ <http://www.oecd.org/environment/cc/Key-results-Climate-Finance-Provided-and-Mobilised-by-Developed-Countries-in-2013-17.pdf>
- ¹¹ <https://www.oxfam.org/en/research/climate-finance-shadow-report-2018>
- ¹² <https://www.opml.co.uk/blog/combat-climate-change-bangladesh-example-to-follow>
- ¹³ Motie Sjoerdsma, 2013: <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/kst-33625-8.html>
- ¹⁴ UNCTAD, World Investment Report 2014. Investing in the SDGs: An Action Plan, p. 142. 'The current private sector share of investment in climate change adaptation in developing countries appears to be no different, at up to 20 per cent, than in developed ones. In both cases considerable inventiveness is required to boost corporate contribution into territory which has traditionally been seen as the purview of the State, and in which – from a private sector perspective – the risks outweigh the returns.'
- <https://unctad.org/en/pages/PublicationWebflyer.aspx?publicationid=937>
- ¹⁵ UNCTAD, World Investment Report 2014. Investing in the SDGs: An Action Plan, p. 144.
- <https://unctad.org/en/pages/PublicationWebflyer.aspx?publicationid=937>
- ¹⁶ <http://www.oecd.org/environment/climate-finance-provided-and-mobilised-by-developed-countries-in-2013-17-39faf4a7-en.htm>
- ¹⁷ Oxfam, 2019: Accountability Deficit? Assessing the effectiveness of private finance blending in ensuring that small-scale farmers are not left behind: <https://policy-practice.oxfam.org.uk/publications/accountability-deficit-assessing-the-effectiveness-of-private-finance-blending-620753>
- ¹⁸ <https://unepdtu.org/wp-content/uploads/2018/10/unep-gap-report-2016-web-6-6-2016.pdf>
- ¹⁹ <https://www.rekenkamer.nl/publicaties/kamerstukken/2012/12/11/onderzoek-budgettaire-gevolgen-van-de-beleidsvoornemens-over-internationaal-klimaatbeleid-en-internationale-veiligheid-voor-ontwikkelingssamenwerking>
- ²⁰ Bij de toenmalige dollarkoers. Bij de huidige dollarkoers (10 oktober 2019) zou Nederland €1,45 miljard moeten bijdragen. We gaan sinds 2012 uit van €1,25 miljard, omdat de Algemene Rekenkamer dit bedrag in recentere publicaties heeft herhaald. Zie onder andere <https://www.rekenkamer.nl/publicaties/rapporten/2019/05/15/resultaten-verantwoordingsonderzoek-2018-buitenlandse-handel-en-ontwikkelingssamenwerking>.
- ²¹ <https://www.rekenkamer.nl/publicaties/brieven/2012/12/11/reactie-minister-van-bz-op-de-kamerbrief-onderzoek-budgettaire-gevolgen-van-de-beleidsvoornemens-over>
- ²² De cijfers in Figuur 1 voor 2011 tot en met 2018 betreffen bestedingen, de cijfers voor 2019 en 2020 zijn verwachtingen.
- ²³ https://unfccc.int/sites/default/files/resource/netherlands-br3-1-the_netherlands_third_biennial_report_under_the_unfccc.pdf
- ²⁴ Green Climate Fund, Global Environment Facility, Adaptation Fund.
- ²⁵ EIB, Wereldbank, EBRD, ADB, AfDB, IDB.
- ²⁶ UNFCCC-SCF 2018 Biennial Assessment and Overview of Climate Finance Flows.
- ²⁷ Gebaseerd op Oxfam's Adaptation Financing Index: http://www.oxfam.de/sites/www.oxfam.de/files/20070530_adaptingclimate_399kb.pdf, uitgaande van een replenishment van \$15 miljard zonder bijdrage van de VS.
- ²⁸ Zie: <http://osresultaten.nl/#summary-climate>: "Uitgelichte resultaten: 2,6 miljoen mensen met toegang tot hernieuwbare energie; 1,1 miljoen hectare bos onder duurzaam beheer; 754.000 boerenbedrijven bestendiger tegen klimaatverandering; 2,4 miljoen mensen leven in beter beheerd stroomgebied."
- ²⁹ Niet alleen de resultaten zijn onduidelijk, maar de kosten ook. De Algemene Rekenkamer geeft aan dat het onduidelijk is welke publieke middelen ingezet worden als hefboom voor private investeringen: <https://www.rekenkamer.nl/publicaties/rapporten/2019/05/15/resultaten-verantwoordingsonderzoek-2018-buitenlandse-handel-en-ontwikkelingssamenwerking>
- ³⁰ <https://www.government.nl/documents/annual-reports/2019/05/28/mobilised-private-climate-finance-report-2018>
- ³¹ <http://oxfordclimatepolicy.com/blog/innovative-sources-for-multilateral-climate-finance/>
- ³² Met uitzondering van 2004. HGIS Nota's 1999 en 2001, HGIS jaarverslagen 2001-2018.

NAAR EEN DELTAPLAN KLIMAATSTEUN VOOR ONTWIKKELINGSLANDEN

Nederland voert Klimaatakkoord
van Parijs nog steeds niet uit

© Oxfam Novib 2019

Dit rapport is geschreven door Hugo Hooijer en Bertram Zagema. Met dank aan Marita Hutjes, Eveline Rooijmans, Wouter van Dis en Thomas Quirynen.

Oxfam Novib is een wereldwijde beweging van mensen die samen armoede en onrecht verslaan. Oxfam Novib is onderdeel van Oxfam International, een confederatie van 20 ontwikkelingsorganisaties. Samen zijn we de grootste internationale beweging tegen armoede en werken we in 93 landen.

Voor meer informatie, zie: www.oxfamnovib.nl

Oxfam Novib
PO Box 30919
2500 GX The Hague
T +31 (0)70 342 16 21
info@oxfamnovib.nl
www.oxfamnovib.nl